

напрямів такого використання та взаємодії.

Тому назріла гостра потреба наукового пошуку напрямків участі інститутів громадянського суспільства у протидії злочинності, що в свою чергу обумовлює своєчасність і необхідність дослідження даної тематики, а також визначає її актуальність.

1. Про національну поліцію: Закон України від 02.07.2019 № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

2. Порядок ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ МВС України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

3. Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону: Закон України від 22.06.2000 № 1835-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1835-14>.

4. Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016–2020 роки: Указ Президента України від 26.02.2016 № 68/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/68/2016>.

5. Чи потрібна в Україні стратегія запобігання злочинності?. Community policing. URL: [http://pravo.org.ua/img/books/files/1493539898posibn_banchuk_web%20\(1\).pdf](http://pravo.org.ua/img/books/files/1493539898posibn_banchuk_web%20(1).pdf).

Худенко Д.М.

головний оперуповноважений відділу

Департаменту захисту економіки

Національної поліції України

МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ОПЕРАТИВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ПОЛІЦІЇ ДОСВІДУ ЗМІ У ПОШУКУ ІНФОРМАЦІЇ З ВІДКРИТИХ ДЖЕРЕЛ (НА ПРИКЛАДІ КРИПТОВАЛЮТНОЇ БІРЖІ)

Для кращої ілюстрації можливості використання оперативними підрозділами поліції досвіду ЗМІ у пошуку інформації з відкритих джерел наведемо статистику та декілька прикладів.

У 2017 році було засновано 32 % усіх компаній, які застосовують технологію блокчейну, що є основою для криптовалют [1]. Крім того, ця технологія використовується в системі електронних торгів арештованим майном, на ринку оренди та продажу державного майна [2].

Згідно із Єдиним державним реєстром декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування народні депутати України Д. Голубов, О. Мушак, О. Урбанський та інші декларують криптовалюту. Наприклад, Д. Голубов за 2016 рік декларує 4736 одиниць біткойн [3].

На початок жовтня 2019 року Єдиний реєстр судових рішень містив не менше 350 судових рішень, де у кримінальному судочинстві згадувалась криптовалюта. Наприклад, провадження № 1-кс/200/7874/18 щодо надання систематичної матеріальної допомоги представникам організації терористичної спрямованості «Донецька народна республіка» [4].

Відомо, що в Україні правове регулювання криптовалют та технології блокчейн майже відсутнє. У листі НБУ від 08.12.2014 № 29-208/72889 зазначено, що Bitcoin є грошовим сурогатом, який не має забезпечення реальної вартості. 2017 року українським парламентом зареєстровано два законопроекти щодо криптовалют [5]. 2019 року врегулювання ринку криптовалют лише мають доручити Міністерству цифрової трансформації [6]. Законодавець не визначив, чим по суті є криптовалюта, програмним кодом, електронними грошовими коштами, засобом платежу, фінансовим активом, валютною цінністю, предметом фінансової послуги, об'єктом права інтелектуальної власності [7]?

З наведених прикладів та стану правового регулювання можна дійти висновків, що у суспільстві відносини з криптовалютою та згаданою технологією набувають цінності. І поки НБУ визначається із зацікавленими установами в потребі врегулювання злочинний світ визначив свою користь. Відтак під час оперативно-розшукової діяльності оперативні підрозділи мають врахувати нові відносини у злочинному світі.

Очевидно, що використання криптовалют та блокчейн може бути, як корисним, так і корисливим.

Враховуючи значний інтерес суспільства та нещодавні заяви високопосадовців може статись так, що виникнуть нові правовідносини. Це неодмінно потягне за собою необхідність правової охорони та необхідність оперативно-розшукового забезпечення, що говорить про особливу актуальність вивчення цього питання в оперативно-розшуковій науці.

Вивченням питань правового статусу криптовалют та розслідувань, пов'язаними з ними займалось не так багато українських вчених, а саме В. Білинський, О. Карапетян, Л. Омельчук, Д. Пашко та інші. Тому на практиці доводиться звертатись до інших галузей наук, спеціальних програмних продуктів або ж вивчати практику ЗМІ. Так, показовими є посібники з журналістських розслідувань Б. Бель, О. Бурмагіна, Т. Патора, О. Хоменок [8], К. Сільвермана [9], а також програма «CipherTrace». В останньому випадку це рішення для фінансових розслідувань, яке допомагає правоохоронним органам розслідувати дії користувачів криптовалюти (ідентифікувати та відслідковувати гаманці злочинців, які намагаються використовувати Bitcoin в Інтернеті, щоб приховати свою незаконну діяльність) [10].

Огляд ЗМІ за жовтень 2019 року показав, що цікавим в оперативному плані є повідомлення команди талліннських ентузіастів «ForkLog», що виступають за розвиток криптовалют у світі, які 10.10.2019 у статті «Из Дублина с любовью: куда ведут следы биткойн-биржи Bitsane, исчезнувшей с миллионами евро» [11] висвітлили алгоритми пошуку інформації за фактом зникнення активів 250 тисяч користувачів ірландської біткойн-біржі «Bitsane». Цією командою встановлено коло вірогідно причетного до незаконних дій менеджменту, їх походження, шляхи та методи виведення

ними викрадених коштів користувачів, а також користування послугами інших крипто-бірж. Такі висновки зроблено завдяки звичайним співставленням фотографій менеджерів, назв юридичних осіб, адрес та прізвищ, імен та по-батькові та резюме, а також контент аналізу оголошень.

Аналізом оприлюдненої «ForkLog» інформації нами з'ясовано, що для подібного висновку знадобились не лише фахівці, спеціальні знання, але й відповідні відкриті джерела. Зокрема, серед останніх: LinkedIn, де відбувся пошук менеджменту зниклої крипто-біржи; Scribd - знайдено звіти юридичних осіб щодо пов'язаних із зазначеною біржою особами; Bitsane - досліджувались веб-архіви біткойн-біржи Bitsane на предмет її засновників та менеджменту; azbit та medium – вивчались новини щодо діяльності менеджменту; bitcointalk.org та hashbuster.com - виявлено оголошення про купівлю обладнання особами, пов'язаними із Bitsane.

За нашими підрахунками, які ґрунтуються на власному досвіді, для використання подібного алгоритму пошуку інформації по п'яти особах двом оперативним працівникам за умови доступності ресурсів потрібно від 24 до 72 годин та наявність відповідного досвіду та розуміння суті блокчейн технології. Заборона на проведення подібних заходів оперативними підрозділами відсутня, але здобута інформація сприяє формуванню доказової бази та відстеженню зв'язків у злочинному світі.

Таким чином, припускаємо, що можливість використання оперативними підрозділами поліції досвіду ЗМІ у пошуку інформації з відкритих джерел (на прикладі криптовалютної біржи) може ґрунтуватись на запозичені практики журналістських розслідувань.

1. «Впереді планети всей»: какие компании занимаются блокчейном в Украине. URL: <https://www.epravda.com.ua/rus/projects/fintech/2019/10/9/652378/>. Назва з екрана.

2. Ховпун О. Блокчейн у праві // Інтелектуальні інформаційні технології. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/22463/33.%20%D0%91%D0%BB%D0%BE%D0%BA%D1%87%D0%B5%D0%B9%D0%BD%20%D1%83%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D1%96.%20%D0%A5%D0%BE%D0%B2%D0%BF%D1%83%D0%BD.pdf?sequence=1&isAllowed=y/>. Назва з екрана.

3. Голубов Дмитро Іванович. URL: https://declarations.com.ua/declaration/nacp_69808a95-82b2-43fe-9383-a4dc4a9e5ff5/. Назва з екрана.

4. Ухвала Бабушкінського районного суду м. Дніпропетровська від 10.08.2018 у провадженні № 1-кц/200/7874/18 URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75897070/>. Назва з екрана.

5. Проект Закону України від 06.10.2017 №7183 «Про обіг криптовалюти в Україні» URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684. Назва з екрана; Проект Закону України від 10.10.2017 №7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62710/. Назва з екрана.

6. Законопроект о регулировании криптовалют в Украине представят до конца года URL: <https://forklog.com/zakonoproekt-o-regulirovanii-kriptoalyut-v-ukraine-predstavlyat-dokontsa-goda/>. Назва з екрана.

7. Наконечний С. Криптовалюти в Україні // Юридична газета № 46 (596). URL: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/kriptovalyuti-v-ukrayini-.html>. Назва з екрана.

8. Беата Бель, Олександр Бурмагін, Томаш Патора, Олег Хоменок. Посібник з журналістських розслідувань. Теорія та практика. – Київ, 2013. – 190 с.

9. Сільверман К. Посібник з верифікації URL: http://verificationhandbook.com/book_ua/. Назва з екрана.

10. Сайт CipherTrace. URL: <https://ciphertrace.com/financial-investigations-and-blockchain-forensics/>. Назва з екрана.

11. Из Дублина с любовью: куда ведут следы биткоин-биржи Bitsane, исчезнувшей с миллионами евро. URL: <https://forklog.com/iz-dublina-s-lyubovyu-kuda-vedut-sledy-bitkoin-birzhi-bitsane-ischeznuvshej-s-millionami-evro/>. Назва з екрана.

Чередниченко О.Ю.

кандидат економічних наук, доцент,
докторант кафедри
економіки та управління виробничим
і комерційним бізнесом Українського державного
університету залізничного транспорту,
професор спеціальної кафедри №1
«Правові засади державної безпеки» Інституту
підготовки юридичних кадрів для СБ України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ЩОДО ЗАХИСТУ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ДЕРЖАВИ (НА ПРИКЛАДІ ЗАЛІЗНИЦІ) ВІД ЗЛОЧИННИХ ПОСЯГАНЬ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Залізничний транспорт країни забезпечує більшість перевезень вантажів, в тому числі небезпечних, військового та спеціального призначення, а також значну кількість пасажирських перевезень. Для виконання вказаних завдань залізничники повинні працювати безпечно, безперебійно, ефективно, задовольняючи в повному обсязі потреби національної економіки та суспільства в перевезеннях. Нажаль, на роботу залізничного транспорту нерідко впливають як внутрішні так і зовнішні фактори.

Більшість зовнішніх факторів втручання в діяльність залізниць в професійному середовищі залізничників кваліфікуються як акти незаконного втручання в діяльність залізничного транспорту. Актом незаконного втручання в діяльність залізничного транспорту є протиправні дії, пов'язані з посяганнями на нормальну і безпечну діяльність залізничного транспорту та об'єкти залізничного транспорту, що спричинили або могли спричинити загрозу життю та здоров'ю людей, майнові збитки, або інші випадки, що